

Täysistunto

Perjantai 16.10.2015 klo 13.02—13.21

4. Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus eduskunnalle puoluerahoituksen valvonnasta 2014

Kertomus K 4/2015 vp

Valiokunnan mietintö TrVM 4/2015 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Maria Lohela: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsitelyn pohjana on tarkastusvaliokunnan mietintö TrVM 4/2015 vp.

Keskustelu

13.13 **Eero Heinäluoma sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tarkastusviraston tehtäviä on merkittävästi viime vuosina laajennettu sen jälkeen, kun virasto siirtyi eduskunnan alaisuuteen, ja sen asema riippumattomana valvojana on vahvistunut. Eräs näistä uusista tehtävistä on puolueiden rahoituksen ja valtionavun käytön valvonta. Tästä annettiin säädökset puoluerahoituslain uusimisen yhteydessä vuonna 2009.

Puolueitahan valvoo Valtiontalouden tarkastusviraston lisäksi oikeusministeriö ja tietysti puolueiden, niiden lähiyhteisöjen ja puolueorganisaatioihin kuuluvien järjestöjen omat tilintarkastajat. Valtiontalouden tarkastusviraston tehtävänä on valvoa nimenomaisesti puoluelaisissa tarkoitettua julkista tukea ja tämän lisäksi myös vaalikampanjoiden kulojen ja rahoituksen erittelyä, näiden asianmukaista ilmoittamista, asiakirjojen laatimista ja toimittamista koskevien säännösten noudattamista. Viraston valvontatehtäviin kuuluvat paitsi itse keskuspuolueet myös puolueiden muut organisaatiot, sikäli kuin ne on avustus päätöksellä oikeutettu saamaan tukea, ja myös puoluelaisissa tarkoitettuja lähiyhteisöjä.

Valvottavia tarkastusvirastolla on yhteensä 145. Tämän lisäksi tietysti puolueorganisaatioissa on paljon muita tahoja, ennen muuta puolueiden paikallistoiminta. Tämä paikallistoiminta ei kuulu tarkastusviraston valvottaviin sikäli kuin sinne ei ole puoluelaisissa tarkoitettua avustusta päätöksin osoitettu. Näitä ulkopuolella olevia organisaatioita on tietysti paljon, niin kuin kansalaistoiminnassa pitää ollakin: kuutisentuhatta.

Näistä valvonnan kohteena olevista organisaatioista, siis tästä 145:stä, virasto on viime vuonna tarkistanut 32 tahoja. Virastolla on tässä järjestelmällinen ohjelma, jonka mukaisesti se vuosittain käy näitä tarkastuksen kohteena olevia lävitse, niin että kuuden vuoden kuluessa jokainen avustusta saanut tulee tarkastetuksi.

Tämänkertaisen tarkastuksen kokoava johtopäätös on, että puolueet ovat toimineet puoluerahoitusta koskevan lainsäädännön mukaisesti olennaisilta osiltaan. Ilmoitukset on annettu sen mukaisesti kuin puoluelaisissa on määritelty. Myös yhteisöjen saamat tuet on olennaisilta osiltaan ilmoitettu oikein, eikä tarkastuksessa ole havaittu olennaisia puoluelain vastaisia tukisuorituksia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 52/2015 vp

On siis aihetta sanoa, että tämä pitkän, myrskyisänkin julkisen keskustelun jälkeen vuonna 2009 säädetyt puoluelain muutokset ovat toimineet tarkoitetulla tavalla: ne ovat tuoneet läpinäkyvyyttä ja selkeyttä puolueiden toimintaan — paitsi puoluetuen käytön osalta myös tämän ulkopuolisen rahoituksen näkyvyyden osalta.

Myös kirjanpito on tässä tarkastuksessa käyty lävitse, ja sekin on todettu tarkastuksen kohteena olleissa puolueissa ja niiden organisaatioissa asianmukaiseksi. Tukisuorituksia on ilmoitettu sähköiseen rekisteriin viime vuonna kaiken kaikkiaan 2,8 miljoonaa euroa, ja se on hivenen suurempi, noin 400 000 euroa suurempi, summa kuin mikä oli tilanne vuonna 2013.

Huomautuksiakin on tullut, niin kuin valvonnassa aina. Ne koskevat muun muassa kirjanpidon ajantasaisuutta, ja tämä koskee ennen muuta näitä pieniä toimijoita puolueiden piirijärjestöissä, ja sitten on ollut myös kirjanpitolakiin liittyviä huomautuksia jäsenmaksujen ja käteiskassavarojen käsittelyssä. Tarkastusvaliokunta pitää tärkeänä, että havaitut puutteet asianmukaisesti korjataan.

Tarkastuksessa on käynyt ilmi, että on sitten paljon myös tulkinnanvaraisia tilanteita: millä tavalla erilaisia menoja kirjataan, ja ei vähiten, mitkä kuuluvat puoluelailta rahoitettaviin ja mitä rahoitetaan tämän viestintätuen kautta? Tähän ongelmaan ovat myös puolueiden asiantuntijat kiinnittäneet tarkastusvaliokunnan huomiota kuulemiskäynnin yhteydessä. Ei ole tarkastusviraston, ei tarkastajien, ei myöskään puolueiden ja vapaan kansalaistoiminnan etu, että on tällaista tulkinnanvaraisuutta, jota jälkikäteen selvitetään. Näillä ei tietysti sinällänsä ole mitään merkitystä siltä kannalta asiaa arvioiden, että olisi jotain väärinkäytöksiä, mutta ennen muuta olisi hyvä, että olisi selkeyttä, miten mikin menoerä kirjataan. Tältä kannalta katsoen tulkinnanvaraisuuksien poistamiseksi on tarve kehittää olemassa olevia säännöksiä, jotta turhaa aikaa ei käytetä epäoleellaisuuksien poistamiseen.

Tiedossa on, että hallitus on antamassa vastauksen eduskunnan helmikuussa 2014 antamaan kannanottoon, jossa edellytettiin, että valtioneuvosto ryhtyy toimenpiteisiin ja selvittää vaali- ja puoluerahoituslainsäädännön uudistamistarpeita. Aikaisemmassa käsittelyssähän on listattu eräitä tarkastustoiminnan ulkopuolisia ongelmakohtia. Näistä on valmistunut työryhmätyö, ja tältä pohjalta odotetaan, että hallitukselta olisi tulossa lähiaikoina esitykset sekä puoluelain että ehdokkaan vaalirahoituksesta annetun lain muuttamisesta. Tarkastusvaliokunta on katsonut, että kun hallitus on uusimassa lainsäädäntöä, tässä yhteydessä ei tarvita tarkastusvaliokunnalta tai eduskunnalta uusia kannanottoja, vaan odotetaan näiden aikaisempien kannanottojen huomioimista hallituksen lakiehdotuksessa.

Tarkastusvaliokunta ehdottaa päätösehdotuksessaan eduskunnalle, että eduskunnalla ei ole huomautettavaa viraston kertomuksen johdosta, ja valiokunnan mietintö oli yksimielinen.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 4/2015 vp johdosta.